

REGJERINGENS STRATEGI MOT HATEFULLE YTRINGER 2016-2020

Status

Oktober 2018

Barne- og
likestillingsdepartementet

Møteplasser

TILTAK 1: Årlige konferanser/dialogmøter

På oppdrag for departementet gjennomførte Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) 21. juni 2017 i Stavanger en internasjonal konferanse om hatefulle ytringer. Konferansen var et samarbeid med Nordisk ministerråd. Konferansen formidlet oppdatert internasjonal kunnskap, og tok for seg temaene ungdom, kjønnsbaserte hatytringer og hatefulle ytringer på internett, hva som kan gjøres for å motvirke hatefulle ytringer, samt likheter og forskjeller i Norden når det gjelder ytringsfrihet og hatefulle ytringer. Rapporten under tiltak 22 ble lansert.

I 2018 arbeider Bufdir med å skape økt oppmerksomhet om hatefulle ytringer nasjonalt, blant annet gjennom regionale dialogmøter og konferanser i samarbeid med lokale aktører. Bufdir har blant annet vært medarrangør på en fagdag om hatefulle ytringer sammen med Nordland fylkeskommune og det fylkeskommunale rådet for nedsatt funksjonsevne.

Bufdir var medarrangør til et arrangement om hatefulle ytringer under Arendalsuka 2018.

I løpet av høsten 2018 vil Barne- og likestillingsministeren og Justis- og beredskapsministeren arrangere et møte med sentrale aktører om hatkriminalitet.

Likestillingssenteret setter i samarbeid med Hamar bibliotek og Den Internasjonale kvinneligaen for fred og frihet fokus på hatprat, utenforskap, identitet og tilhørighet i Hamar kulturhus den 18. oktober. Arrangementet retter seg mot både ungdom og voksne.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 2: Etablere en nettside om hatefulle ytringer

Nettsiden hatytringer.no ble lansert i november 2017. Siden inneholder relevant informasjon om arbeidet mot hatefulle ytringer, informasjon om hva man kan gjøre om man blir utsatt for hatefulle ytringer og om myndighetenes arbeid. Nettsiden skal fungere som en møteplass for å dele kunnskap om pågående aktiviteter mot hatefulle ytringer.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 3: Videreføre støtten til Stopp hatprat-kampanjen

I 2016 gjennomførte Stop hatprat - kampanjen workshops, debatter og temakvelder for organisasjoner og frivillige. De avholdt også en ungdomskonferanse i samarbeid med Bufdir, se tiltak nr. 8. I 2017 har kampanjen blant annet arbeidet med å etablere kampanjen nasjonalt og gitt opplæring til egne Stopp hatprat-ambassadører. Dette er en mindre gruppe ungdommer fra hele Norge som representerer kampanjen utad og som deltar i og skaper ulike aktiviteter for ungdom.

Stopp hatprat arbeider i 2018 med å etablere et Stopp hatprat-akademi basert på ungdomsambassadører og ung-til-ung formidling, og et praktiker-nettverk for ungdomsarbeidere, lærere og ungdomsledere som ønsker å få støtte, opplæring og veiledning i å holde workhops for ungdommer om hatprat.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 4: Referansegruppe for arbeidet mot hatefulle ytringer

Referansegruppen ga innspill til utformingen av strategien og ble invitert til et møte i juni 2018 for å gi innspill til oppfølgingen av strategien. Referansegruppen vil også bidra i den videre oppfølgingen av strategien.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 5: FN-dagen for personer med nedsatt funksjonsevne

Hvert år arrangerer Bufdir en dialogkonferanse i forbindelse med FN-dagen for personer med nedsatt funksjonsevne den 3. desember. Temaene som tas opp varierer fra år til år. I 2016 var temaet for konferansen hatefulle ytringer mot personer med nedsatt funksjonsevne.

Konferansen ble gjennomført 2. desember 2016 i Oslo. Rapporten *Hatytringer. Resultater fra en studie av funksjonshemmedes erfaringer* ble presentert. For nærmere omtale av rapporten, se tiltak nr. 19. Formålet med konferansen var å fremme respekt for rettighetene og verdigheten til personer med nedsatt funksjonsevne. Konferansen tok opp juridiske spørsmål og presenterte funksjonshemmedes egne erfaringer med hatefulle ytringer. Konferansen samlet fagpersoner og organisasjoner fra store deler av landet.

Tiltaket er gjennomført.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

Barn og unge

TILTAK 6: Nasjonal utvidelse av Dembra – Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) har fra og med 2016 satt i gang en prosess med å få Dembra-kurs for lærere og skoleledere etablert rundt om i landet. HL-senteret har en sentral veileder- og pådriverrolle overfor de fem statsstøttede freds- og menneskerettighetssentrene, som er alle lokalisert utenfor Oslo. Disse vil gradvis bli involvert i å drive den regionale opplæringen på feltet. Fra 2016 er Falstadsenteret i Trøndelag og Rafto stiftelsen blitt involvert i dette arbeidet. Det arbeides med ytterligere å forsterke disse to sentrenes forankring og virksomhet. Fra 2018 er Stiftelsen Arkivet (Senter for historieformidling og fredsbygging) i Kristiansand med i arbeidet.

Ansvarlig departement: Kunnskapsdepartementet

TILTAK 7: Læringsressurser om gruppebaserte fordommer

Det ble i 2017 igangsatt et arbeid med å utvikle læringsressurser om gruppebaserte fordommer rettet mot lærerutdanningene og digitale etterutdanningspakker. Disse skal også benyttes til kompetanseheving i skolen. Læringsressursene som utvikles, skal dekke områdene hatefulle ytringer, antisemittisme, rasisme, diskriminering av minoriteter og udemokratiske holdninger. Ressursene blir utprøvd i 2018 og evalueres i 2019, med sikte på å gjøre dem tilgjengelige fra høsten 2019.

Ansvarlig departement: Kunnskapsdepartementet

TILTAK 8: Dialogkonferanser for barn og unge om hatefulle ytringer

I samarbeid med Bufdir gjennomførte Stopp hatprat-kampanjen en ungdomskonferanse i oktober 2016 med ca.100 deltakere i alderen 16–26 år. Formålet med konferansen var blant annet å etablere et nasjonalt ungdomsnettverk mot hatefulle ytringer.

I forkant av den nordiske konferansen om hatefulle ytringer i Stavanger 2017 arrangerte Stopp hatprat, med støtte fra Bufdir, et fire dagers arbeidsseminar om hatefulle ytringer og hvordan dette skal bekjempes. Her deltok ungdom fra hele Norden og resultatet fra arbeidet ble presentert på konferansen.

28. september 2017 arrangerte Stopp hatprat-kampanjen, med støtte fra Bufdir, et debattmøte i Tromsø med tittelen *Stopp samehetsen!* Lokale politikere og sentrale samiske aktører deltok. Spørsmålene som ble drøftet var blant annet: Hva er det som gjør at så mange reagerer med aggresjon og hets på spørsmålet om samisk kultur og språk? Hva gjør hetsen med samer og samfunnet? H

30. november 2018 gjennomfører Stopp hatprat ungdomskonferansen: Status hatprat 2018.

Bufdir skal sammen med Kirkelig dialogsenter i Stavanger å arrangere et ungdomsseminar i Stavanger 25. november 2018. Seminaret skal handle om hatprat mot religiøse minoriteter, kontrovers og religionskritikk, med særlig vekt på hvordan en jobber med disse problemstillingene blant ungdom. Seminaret er rettet både mot elever og lærere på ungdomsskoletrinnet.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 9: Informasjonsmateriell for barn og unge

Bufdir har utarbeidet informasjonsbrosjyren *Ikke greit. Hva er hatprat og hva kan du gjøre med det?* til barn og unge i alderen 13-18 år. Brosjyren ble lansert på konferansen den 21. juni 2017, se tiltak nr. 1. Bufdir har oversatt brosjyren til nordsamisk. De andre nordiske landene har oversatt brosjyren til sine respektive språk.

I november 2017 lanserte Bufdir en kampanje i sosiale medier som tok utgangspunkt i informasjonsmaterialet. Kampanjen løftet frem kjønnsbaserte hatefulle ytringer blant ungdom. Ungdomskampanjen ble etterfulgt av en kampanje rettet mot voksne som belyste foreldre og andre voksnes ansvar for å forebygge, avdekke og forhindre hatefulle ytringer. Kampanjen fikk stor oppslutning i sosiale medier. Den vant i 2018 prisen Gulltaggen i kategorien " Sosiale medier" og gull i kategorien «Best persuasive content» i In2Sabre. Geelmuyden og Kiese utviklet kampanjen på oppdrag fra Bufdir. Kampanjen var en del av den nordiske satsingen mot hatefulle ytringer.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

Nye tiltak og innsatser

Refleksjons- og læringsmateriell om 22. juli og lignende hendelser

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å få laget refleksjons- og læringsmateriell om 22. juli og lignende hendelser. Udir har utlyst oppdraget og etter en anbudsrunde endt opp med å gi oppdraget til NTNU og Wergelandsenteret.

Ansvarlig departement: Kunnskapsdepartementet

Rettsystemet

TILTAK 10: Kompetanse om hatkriminalitet nasjonalt

Oslo politidistrikt har siden september 2014 hatt en egen etterforskningsgruppe for hatkriminalitet ved Manglerud politistasjon. Dette fagmiljøet videreføres.

Samtidig foregår det viktig kompetansebygging om hatkriminalitet i Norge. I februar 2016 opprettet Regjeringen Senter for ekstremismeforskning, høyreekstremisme, hatkriminalitet og politisk vold (C-REX) ved Universitetet i Oslo. Senteret utvikler kunnskap om årsaker og konsekvenser av høyreekstremisme og hatkriminalitet i Norge og internasjonalt.

Politihøgskolen har opprettet et nytt studietilbud for videreutdanning innen forebygging og etterforskning av hatkriminalitet. Politihøgskolen ønsker gjennom studiet å bidra til å bedre den tverrfaglige innsatsen mot hatkriminalitet både når det gjelder forebygging og etterforskning.

Kripas' kompetanse om politiarbeid på internett skal tilføres politidistriktene slik at de kan drive forebyggende patruljering på nett. Tiltaket er forankret i disponeringsskriv fra Politidirektoratet til politi- og lensmannsetaten for 2018.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet

TILTAK 11: Felles veileder for politiets registrering etter straffeloven § 185

Politiet skal ha solid kunnskap om hvordan straffelovens bestemmelser om hatkriminalitet, herunder strl. § 185, kommer til anvendelse og hvordan hatkriminalitet registreres i politiets straffesakssystem. Politidirektoratet er gitt i oppdrag å utarbeide en egen veileder for politiets registrering av hatkriminalitet. Veilederen ble ferdigstilt i 2018. Den skal for det første styrke lovanvendelsen i denne type saker og for det andre sikre lik nasjonal registrering av saker som gjelder hatkriminalitet i alle landets politidistrikt. Som tilskudd har Oslo politidistrikt utarbeidet en samling dommer som gjelder hatkriminalitet, og vil utarbeide en tilsvarende samling av eksempler på saker der det er gitt forelegg. Det er gjennom dette arbeidet foretatt en grundig gjennomgang av lovverk og hvordan registreringen skal gjenspeile dette.

Tiltaket er gjennomført.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet

TILTAK 12: Nasjonal statistikk om hatefulle ytringer

Det følger av Justis- og beredskapsdepartementet tildelingsbrev til Politidirektoratet for 2017 at det regelmessig skal offentliggjøres statistikk for utviklingen i anmeldelsene etter straffeloven § 185.

Landsdekkende statistikk for 2017, anmeldte og påtaleavgjorte saker etter strl. §185 (hatefulle ytringer) per politidistrikt er lagt fram. Denne viser blant annet at politiet mottok 549 anmeldelser for hatkriminalitet i 2017. Det er en økning på 17 prosent fra året før. I følge Politidirektoratet skyldes økningen først og fremst at flere saker anmeldes og avdekkes. Økt oppmerksomhet i offentligheten antas å bidra til at flere blir observante og anmelder. Hudfarge/nasjonal/etnisk tilhørighet ble angitt som hatmotiv i 62,7 prosent av sakene anmeldt i 2017. Religiøs tilhørighet var motivet i 20 prosent av sakene, seksuell legning i 14 prosent av sakene. Det har også vært en økning i kategorier som religion og livssyn, homofil orientering og nedsatt funksjonsevne. I 2017 ble det anmeldt 18 hatkriminaliteter med nedsatt funksjonsevne som motiv, mot 7 i 2016 og 4 i 2015.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet

TILTAK 13: Vurdering av det strafferettslige diskrimineringsvernet

Det er behov for en gjennomgang av diskrimineringsvernet i straffeloven, herunder hvordan kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk kan inngå i straffelovens beskyttelse mot ulike former for hatkriminalitet.

Under arbeidet med ny felles likestillings- og diskrimineringslov innhentet Barne- og likestillingsdepartementet en ekstern utredning av professor Kjetil Mujezinovic Larsen om det strafferettslige diskrimineringsvernet. Utredningen ble avgitt 13. september 2016. I utredningen foretas det en gjennomgang av strafferettslige regler om diskriminering i diskrimineringslovgivningen og straffeloven, og det fremmes en rekke forslag til lovendringer.

Det foreslås å tilføye kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som relevante diskrimineringsgrunnlag i flere strafferettslige bestemmelser, herunder straffeloven 2005 § 185 om hatefulle ytringer og § 186 om diskriminering. Det foreslås også å endre alternativet «homofil orientering» til «seksuell orientering». I tillegg foreslår utredningen å gjeninnføre en bestemmelse etter mønster av straffeloven 1902 § 330, som satte straff for den som stifter eller deltar i en forening som er forbudt ved lov, eller som har til formål å begå eller oppmuntre til en handling som kan straffes med fengsel i minst 6 måneder.

Sommeren 2018 sendte Justis- og beredskapsdepartementet utredningen på høring. Høringsfristen er 1. november.

Stortinget har ved to anledninger i 2018 anmodet om endringer i straffeloven for å inkludere kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet

Annen relevant informasjon

Politiets kompetanse og bevissthet om hatkriminalitet er økende, herunder hvordan hatkriminalitet kan og skal gis fokus gjennom felles straffesaksinntak, radikaliseringskontakt og politiråd. Politiets kompetansedelingsportal KO:DE er brukt for informasjonsdeling mellom politidistriktene.

Arbeidslivet

TILTAK 14: Informasjonskampanje rettet mot arbeidsgivere

Bufo har gitt Geelmuyden og Kiese i oppdrag å utvikle og gjennomføre kampanjen høsten 2018. Bufo har etablert en referansegruppe som gir innspill på innretning av kampanjen. Gruppen består av Arbeidstilsynet, KS, LDO, LO, NHO, OMOD, Spekter, Stami og Stopp hatprat.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 15: Inkludere temaet hatefulle ytringer i arbeidsgruppen for likestilling i arbeidslivet

I møte 27. september 2017 i arbeidsgruppe for likestilling i arbeidslivet innledet Arbeidstilsynet og Likestillings- og diskrimineringsombudet til diskusjon om oppfølging av tiltak mot seksuell trakassering i arbeidslivet. Utgangspunktet er blant annet SSBs Levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø som viser at seksuell trakassering er en markant utfordring i deler av arbeidslivet. LDO og Arbeidstilsynet har inngått et samarbeid mot seksuell trakassering i arbeidslivet.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

Nye tiltak og innsatser

Nye bestemmelser om vold og trusler i arbeidsmiljøforskriftene

Fra 1. januar 2017 ble det innført nye bestemmelser om vold og trusler i forskrift om utførelse av arbeid gitt med hjemmel i arbeidsmiljøloven. Formålet er å forebygge vold og trusler om vold på arbeidsplassen.

De nye reglene stiller blant annet krav om at virksomhetene skal kartlegge hvilken risiko det er for at arbeidstakerne kan bli utsatt for vold eller trusler. Ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold skal arbeidsgiver sørge for at det gis nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner, samt i bruk av eventuelt sikkerhetsutstyr. Videre at arbeidstakerne og deres tillitsvalgte får nødvendig informasjon, blant annet om hvilke rutiner som er satt i verk for å forebygge, håndtere og følge opp vold- og trusselsituasjoner. Virksomhetene skal gjennomføre nødvendige tiltak på bakgrunn av de helse- og sikkerhetsrisikoer som fremkommer av risikovurderingen, og sørge for at arbeidstaker som er utsatt for vold og trussel om vold får nødvendig oppfølging, både med hensyn til den fysiske og psykiske belastningen som hendelsen kan ha medført.

Ansvarlig departement: Arbeids- og sosialdepartementet

Nye regler om varsling i arbeidsmiljøloven

Fra 1. juli 2017 ble det innført nye regler om varsling, jf. arbeidsmiljøloven nytt kapittel 2 A. Arbeidsmiljølovens regler om varsling har som formål at det skal gjelde klare og presise regler for arbeidstakere som sier ifra om kritikkverdige forhold i virksomhet. Bestemmelsene som ble innført i 2017, innebærer at arbeidsgiver skal, i tilknytning til det systematiske HMS-arbeidet, utarbeide rutiner for intern varsling eller sette i verk andre tiltak som legger forholdene til rette for varsling om kritikkverdige forhold. Arbeidsgivere med fem eller flere ansatte plikter å utarbeide rutiner for varsling. Rutinene skal utarbeides i samarbeid med ansatte og tillitsvalgte. Regjeringen har satt ned et utvalg som har gjennomgått dagens varslingsregler. Varslingsutvalget, som er bedt om å komme med forslag til hvordan varslervernet kan styrkes ytterligere, la frem sin innstilling NOU 2018: 6 Varsling – verdier og vern 15. mars 2018. Utvalgets forslag var på alminnelig høring. Arbeids- og sosialdepartementet arbeider med å følge opp høringen.

Ansvarlig departement: Arbeids- og sosialdepartementet

Annen relevant informasjon

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), som er underlagt ASD, er det nasjonale forskningsinstituttet innenfor arbeidsmiljø og arbeidshelse. Hvert tredje år produseres en tilstands- og utviklingsbeskrivelse av arbeidsmiljø og arbeidshelse (Faktaboka) som avdeling for nasjonal overvåking av arbeidsmiljø og –helse (NOA) er ansvarlig for. Arbeidstilsynet har i tillegg ansvar for å supplere tilstandsbeskrivelser om arbeidsmiljø og helseskader. Faktaboka

er et resultat av flere års arbeid med utvikling og forbedring av registre og datakilder, og den bidrar til å gi et samlet bilde av status og trender innen arbeidsmiljø og helse i Norge. Siste faktabok ble lagt frem i 2018. En viktig datakilde til Faktaboka er SSBs levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø, som finansieres av ASD. ASD finansierer hvert 3. år en del av levekårsundersøkelsen til SSB som omhandler arbeidsmiljø. Undersøkelsen omfatter en rekke temaer knyttet til yrkesaktivitet og fysisk-, organisatorisk-, psykososialt arbeidsmiljø og helse. SSBs levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø gjennomføres hvert 3. år, sist gjennomført i 2016.

Internasjonale sammenlignbare undersøkelser viser at Norge er helt i front når det gjelder arbeidsmiljøstandarden. Like fullt er det fortsatt utfordringer og et forbedringspotensial. I SSBs levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø for 2016 oppgir 4,1 prosent at de en gang i måneden eller mer har vært utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet, kommentarer eller liknende på arbeidsplassen. Forekomsten av uønsket seksuell oppmerksomhet på arbeidsplassen har variert mellom 2 og 4 prosent i perioden 1989–2016. Totalt oppgir 3,4 prosent at de hadde vært utsatt for plaging eller ubehagelig erting på arbeidsplassen en gang i måneden eller mer. Forekomsten av plaging eller ubehagelig erting i norsk arbeidsliv er relativt stabil i perioden 2006–2016. Totalt sett oppgir 6,6 prosent at de det siste året har vært utsatt for vold og/eller trusler om vold. Andelen som oppgir at de utsettes for vold og/eller trusler er på samme nivå som i 2009.

Mediesektoren

TILTAK 16: Fremme mangfold i mediene gjennom direkte og indirekte økonomiske virkemidler

Tiltaket er løpende, jf. bl.a. tiltak 17.

Ansvarlig departement: Kulturdepartementet

TILTAK 17: Utvalg for å vurdere mediemangfoldet i Norge

Mediemangfoldsutvalget leverte sin utredning 7. mars 2017.

Utvalget konkluderer med at det er behov for økt støtte og nye tiltak for å hjelpe bransjen gjennom en krevende omstillingsfase. Samlet la utvalget fram forslag som vil øke mediestøtten med 743 mill. kroner, inkludert

- et tidsavgrenset fritak for arbeidsgiveravgift,
- en innovasjonsrettet tilskuddsordning,
- en tilskuddsordning for samfunnsviktig journalistikk,
- tilskudd til gratismedier og
- enkelte endringer i produksjonstilskuddet for nyhets- og aktualitetsmedier.

Utredningen har vært på høring og regjeringen har besluttet at det skal legges fram en stortingsmelding om saken. Ett av utvalgets forslag er allerede fulgt opp ved at regjeringen har besluttet å opprette en innovasjonsrettet tilskuddsordning for mediene. Den nye tilskuddsordningen innføres i løpet av 2018. KUD tar sikte på å legge fram en stortingsmelding som følger opp de øvrige forslagene høsten 2018.

Ansvarlig departement: Kulturdepartementet

TILTAK 18: Ny utforming av straffeloven § 269 om redaktøransvar

9. mai 2018 sendte Kulturdepartementet på høring et forslag til ny lov om redaksjonell uavhengighet og ansvar i redaktørstyrte journalistiske medier. Høringsfristen er var 1. oktober 2018.

Forslaget innebærer en modernisering og samling av særreglene om rettslig ansvar for innhold i mediene, blant annet det strafferettslige redaktøransvaret. Loven er teknologinøytral, og skal gjelde for redaktørstyrte medier som driver regelmessig journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten.

I forbindelse med utsendingen uttalte kulturministeren at en ny medieansvarslov vil skape insentiver til fortsatt seriøs ledelse og kontroll av mediene, og at sterke og uavhengige redaksjonelle medier er den beste medisinen mot hatefulle ytringer og andre utfordringer på ytringsfrihetsområdet.

I høringsnotatet varsles det også at Justis- og beredskapsdepartementet vil sende på høring et forslag til endringer i straffeprosessloven og tvisteloven, som tar sikte på å styrke kildevernet og vernet av mediens virksomhet ytterligere.

Ansvarlig departement: Kulturdepartementet

Annen relevant informasjon

Norsk Redaktørforening har i 2017 publisert en veileder om håndtering av de redaktørstyrte mediens kommentarfelt og digitale debatter. I veilederen gir Redaktørforeningen ti "gode råd" for hvordan redaktørene bør styre debatten.

I mai 2016 annonserte EU-kommisjonen og fire av de største sosiale medieplattformene - Facebook, Twitter, YouTube and Microsoft - etiske retningslinjer (Code of Conduct) for å bekjempe hatefulle ytringer på nett. Google+ og Instagram sluttet seg til retningslinjene i januar 2018. Selskapene har forpliktet seg til å behandle majoriteten av henvendelser om å fjerne innhold innen 24 timer, og til å fjerne innholdet der det er nødvendig. Når de mottar en anmodning om å fjerne innhold fra sin plattform, vil selskapene vurdere anmodningen både ut fra egne interne retningslinjer og, der det er aktuelt, nasjonal lovgivning om rasisme, hatefulle ytringer mv. Kommisjonen følger implementeringen av retningslinjene, og melder at internett-selskapene nå fjerner i gjennomsnitt 70 prosent av ulovlige hatefulle ytringer som meldes til dem, og i mer enn 80 prosent av disse tilfellene fjernes innholdet innen 24 timer. I mars 2018 publiserte Kommisjonen en rekommendasjon (Commission Recommendation (EU) 2018/334 of 1 March 2018 on measures to effectively tackle illegal content online) med operasjonelle tiltak som skal bidra til å fjerne ulovlig innhold på nett raskere og mer effektivt, inkl. systemer for håndtering av varsler, åpenhet om interne retningslinjer, klagemuligheter osv.

Likestillings- og diskrimineringsombudet vil i 2018 lansere en rapport om omfanget og karakteren av hatefulle ytringer i den offentlige debatten på Facebook-sidene til NRK Nyheter

og TV 2 Nyhetene. Noen foreløpige funn som ble presentert på LDO sin årskonferanse i november 2017 viser blant annet hatefulle kommentarer genererer flere hatefulle kommentarer og at svært mange avstår fra å debattere på nettet på grunn av debattklimaet der. 10 % av kommentarene på de nevnte sidene inneholdt hatefulle ytringer etter LDO sin definisjon av begrepet.

I "Samiske tall forteller 9" fremkommer det at samiske personer rapporterer om betydelig høyere forekomst av selvopplevd digital diskriminering enn ikke-samiske personer. Hyppigst er dette blant de yngste respondentene. Mer enn én av fem samiske unge med sterk samisk tilknytning i aldersgruppen 18-29 år rapporterte å ha opplevd diskriminering på internett (Samiske tall forteller 9 Kommentert samisk statistikk 2016. Sámi allaskuvla)

Kunnskap og forskning

TILTAK 19: Oppsummering av forskning om hatefulle ytringer mot personer med nedsatt funksjonsevne

I forbindelse med den internasjonale FN-dagen for personer med funksjonsnedsettelse i 2016 offentliggjorde Bufdir rapporten *Hatytringer – resultater fra en studie av funksjonshemmedes erfaringer*, som er utarbeidet av Nordlandsforskning i samarbeid med NTNU Samfunnsforskning. Rapporten er basert på spørreundersøkelser som ble distribuert gjennom funksjonshemmedes organisasjoner. Resultatene viser blant annet at 36 prosent av de spurte har opplevd krenkende ytringer. En stor andel av disse er å regne som hatytringer (32 prosent av alle de spurte).

Tiltaket er gjennomført.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 20: Doktorgrads-/postdoktorstillinger til forskning om forebygging av antisemittisme og andre gruppebaserte fordommer i skolen

Stillingene ble utlyst i 2017 gjennom Norges forskningsråd og midlene er fordelt til Høgskulen på Vestlandet, Forskningsstiftelsen Fafo, Universitetet i Bergen og Høgskolen i Oslo og Akershus.

Ansvarlige departementer: Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet

TILTAK 21: Hatefulle ytringer og hatkriminalitet på internett og sosiale medier

Tiltaket resulterte i rapporten *Hatefulle ytringer på internett. Omfang, forebygging og juridiske grenser* (Rapport 2016:17, Institutt for samfunnsforskning, Oslo 2016). Rapporten tar for seg omfang og konsekvenser av hatefulle ytringer, samt en vurdering av hva som kjennetegner avsendere av hatefulle ytringer. Hatefulle ytringer på bakgrunn av personers antatte etniske

bakgrunn og seksuelle orientering er mest omfattende. Konsekvensene av hatefulle ytringer er større for kvinner enn menn. Rapporten redegjør også for erfaringene ved hatkrim-gruppa i Oslo politidistrikt og Kripos. Disse fremhever behovet for mer kompetanse om hatytringer og hatkriminalitet i politidistriktene.

Tiltaket er gjennomført.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet

TILTAK 22: Nordisk kartlegging av rettslige reguleringer knyttet til trusler, krenkelser og hatefulle ytringer på internett

Rapporten *Hat och hot på nätet. En kartläggning av den rättsliga regleringen i Norden från ett jämställdhetsperspektiv* (NIKK 2017) ble lansert på den internasjonale konferansen om hatefulle ytringer som ble avholdt 21. juni 2017 i Stavanger, jf. tiltak nr. 1. Rapporten gjennomgår nordisk rettstilstand på feltet. Den gir også konkrete eksempler på hatefulle ytringer spesielt knyttet til kjønn og en beskrivelse av hvem som særlig rammes. Det er også en diskusjonsdel som problematiserer temaet opp mot ytringsfriheten. Til sist peker rapporten på hvordan arbeidet mot hatefulle ytringer kan følges opp med juridiske og politiske tiltak. Rapporten anbefaler blant annet å:

- styrke den rettslige reguleringen av ulike former for overgrep mot kvinner på internett
- vurdere hvordan journalister, folkevalgte m.fl. kan få bedre rettslig beskyttelse
- kompetanseheving i politi og domstoler
- bedre nordisk og internasjonalt samarbeid både når det gjelder forebygging, og rettslig regulering og praksis
- komparativ forskning på nordisk nivå, blant annet om tilfeller der kjønn virker sammen med andre diskrimineringsgrunnlag.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

TILTAK 23: Videreutvikling av kunnskap om hatefulle ytringer

I forbindelse med lanseringen av strategien i november 2016 ble det lagt fram fire kunnskapsoppsummeringer om hatefulle ytringer gjennomført med Institutt for samfunnsforskning. Tre av disse er referert i strategien, under Kunnskapsstatus om hatefulle ytringer. Den siste er tiltak nr. 21 Hatefulle ytringer og hatkriminalitet på internett og sosiale medier. Alle disse har sikret et godt grunnlag for den videre forskningsinnsatsen på området.

Strategien legger vekt på langsiktighet og målrettet arbeid med kunnskapsinnhenting om hatefulle ytringer. De fleste av tiltakene i strategien er orientert mot praksisfeltet og kunnskapsutviklingen på dette feltet er derfor orientert mot å speile tiltakene i strategien.

Buudir har i 2017 og 2018 lyst ut fire forskningsoppdrag, blant annet på bakgrunn av anbefalingene i de fire ovennevnte rapportene:

1. Kunnskapsoppsummering og kartlegging av tiltak mot hatefulle ytringer.
HL-senteret sin rapport "Tiltak mot hatefulle ytringer: Kunnskaps- og tiltaksoversikt" ble lagt fram i juni 2018. Den viser at det gjennomføres mange ulike typer tiltak mot hatefulle ytringer både i Norge og internasjonalt. Imidlertid er det lite empirisk forskning som sier noe om tiltakenes virkning. Kunnskapsoversikten gir likevel noen teoretisk begrunnede indikasjoner på virkninger av ulike former for tiltak. Rapporten anbefaler blant annet at tiltak mot hatefulle ytringer i størst mulig grad bør inngå i helhetlige og langsiktige strategier, og at disse bør begrenses til bekjempelse av hatefulle ytringer som isolert fenomen. I tillegg bør innsats mot hatefulle ytringer på nettet og på andre arenaer sees i sammenheng, og det bør i større grad tas hensyn til forskjellige diskrimineringsgrunnlag i utformingen av tiltak.
2. Holdningsundersøkelse om likestilling, diskriminering og hatefulle ytringer. Tildelt Fafo. Rapporten vil legges fram på nyåret 2019.
3. Omfang av hatefulle ytringer . Tildelt ISF. Rapporten vil legges fram på nyåret 2019.
4. Kunnskap om avsendere av hatefulle ytringer på internett. Prosjektet skal se nærmere på hva som kjennetegner personer som ytrer seg hatefullt på debatter i sosiale medier, hvorfor de velger å ytre seg hatefullt og hvordan de selv vurderer sine ytringer. Frist for å gi tilbud var 27.september 2018.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

Nye tiltak og innsatser

Forskerforum om hatefulle ytringer

Det skal legges til rette for et årlig forskerforum som kan bidra til god kvalitet på forskning på hatefulle ytringer. Forskerforumet skal være en arena for erfaringsutveksling, innspill til kunnskapsutvikling og metodestandarder.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

Høyreekstremisme og konspirasjonsteorier

Justis- og beredskapsdepartementet finansierer C-REX Senter for ekstremismeforskning i et prosjekt om høyreekstremisme og konspirasjonsteorier. Forskningsrapporten ble lansert 22. oktober 2018.

Ansvarlig departement: Justis- og beredskapsdepartementet

Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Regjeringen følger opp Stortingets anmodningsvedtak om å utarbeide og iverksette en handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion. Handlingsplanen skal legges fram høsten 2019. Det skal opprettes et statssekretærutvalg ledet av BLD med øvrig deltagelse fra ASD, HOD, JD, KD, KMD, KUD og UD.

Ansvarlig departement: Barne- og likestillingsdepartementet

Annen relevant informasjon

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter har lansert rapporten *Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017*. Denne viser blant annet at negative holdninger til muslimer er utbredt i befolkningen og at både muslimer og jøder mener at fordommene mot egen gruppe har økt de siste årene. 10 % av befolkningen mener at vold og trakassering av muslimer kan forsvares på grunn av nylige terrorangrep. 20 % av det muslimske utvalget og mer enn 11 % av befolkningen generelt mener at trakassering og vold rettet mot jøder kan forsvares når en tenker på hvordan Israel behandler palestinere. Studien inngår som tiltak i regjeringen Handlingsplan mot antisemittisme. Det vil være naturlig å følge opp med lignende studier på senere tidspunkt for å følge utviklingen over tid.

I tråd med Regjeringens handlingsplan mot antisemittisme (2016–2020), følger KMD opp tiltak 8 som består i å følge med på antisemittisme på internett og i media (pilotprosjekt). Institutt for samfunnsforskning (ISF) gjennomfører pilotstudien. Den skal være ferdig innen 1. november 2018.

Generell oppfølging av strategien

Strategien er oversatt til engelsk og nordsamisk. Disse finnes på regjeringen.no og hatytringer.no. Det skal utarbeides en lettlestversjon av strategien.